

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Perhehoitoliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamiseksi.

Lastensuojelun jälkihuollon ikäraja nostettiin 21 vuodesta 25 vuoteen 1.1.2020 voimaan tulleella lastensuojelulain muutoksella (542/2019). Muutoksesta on niin vähän aikaa, ettei meillä ole kattavasti kokemus- tai tutkimustietoa jälkihuoltoian muutoksen vaikutuksista.

Kokemuksesta tiedämme, ettei sijaishuollosta aikuistuvalla nuorella tuen vastaanottaminen ole aina helppoa tai itsestään selvää. Se voi olla taitekohta, jossa on kokeiltava irtiottoa ja omia siipiä.

25 vuoden jälkihuoltoikä mahdollistaa sen, että nuorella on aikaa itsenäistymistaitojen kehittymiseen omassa tahdissaan. Ikäraja mahdollistaa myös sen, että nuorella on aikaa ottaa etäisyyttä lastensuojelupalveluihin (mm. kokeilla itsenäistä asumista), mutta tarvittaessa palata tuen piiriin (mm. perhehoitoon). Sijaishuollosta itsenäistyvä nuori on haavoittuvassa asemassa. Hän saattaa kuroa kiinni kehitysvaiheita elämäkokemustensa vuoksi viiveellä turvallisissa oloissa kasvaneisiin ikätovereihin verrattuna.

Tässä hallituksen esitysluonnoksessa arvioidaan, että hallitusohjelmassa kaavailtujen 24 miljoonan vuosittaisten säästöjen sijaan säästöjä syntyisi 11 miljoonaa. Hyvän jälkihuollon perusedellytys on huolellisesti ja yksilöllisesti arvioitu tilanne sekä yhdessä nuoren ja hänen läheistensä kanssa tehty jälkihuoltosuunnitelma, jonka perusteella nuorelle järjestetään tarpeiden mukaiset palvelut. Kustannuksia ei synny millekään sektorille, jos nuorella ei ole palvelujen tarvetta.

Luonnoksessa myös todetaan, etteivät tukea tarvitsevat 23 vuotta täyttäneet nuoret jäisi avun ulkopuolelle, vaan heidän tukensa järjestyisi aikuisten sosiaalipalveluista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että säästöjen sijaan kustannukset siirtyvät lastensuojelukustannuksista aikuisten sosiaalipalvelujen kustannuksiksi. Säästöjä ei siis tosiasiallisesti synny.

Kustannussäästöjä ei ole välttämätöntä hakea jälkihuoltopalvelua supistaen vaan kehittäen. Kustannussäästöjen näkökulmasta esimerkiksi perhehoito on jälkihuollon järjestämisessä käyttämätön resurssi. Se on resurssiviisas ja ihmissuhdeperusteinen tapa toteuttaa jälkihuoltoa. Perhehoidolla voitaisiin vastata niiden nuorten jälkihuollon tarpeisiin, jotka eivät tarvitse vahvaa ammatillista tukea. Tämä mahdollistaa ammattilaisten resurssin kohdentamisen tarkoituksenmukaisesti. Jälkihuoltoa voidaan järjestää perhehoitona siten, että nuori asuu perhehoidossa tai osavuorokautisena, lyhytaikaisena ja näiden yhdistelmänä siten, että perhehoitaja tukee nuorta tavoitteellisesti joko nuoren omassa kodissa ja/tai perhehoitokodissa.

Jälkihuoltonuori ei kiinnity jälkihuoltopalveluun, vaan hän kiinnittyy ihmiseen, joka tuottaa hänen tarpeitaan vastaavan palvelun. Pysyvä, mahdollisesti jo sijaishuollossa syntynyt jatkuva ja ennustettava ihmissuhde voi kannatella nuorta läpi aikuistumisen eri vaiheiden, olipa ihminen viranomainen tai perhehoitaja. Jälkihuoltoian laskeminen 23 vuoteen ja nuoren asiakkuuden siirtäminen aikuisten palveluihin toisi nuorelle yhden ihmissuhteen vaihdon ja riskin palveluiden viivästymiselle tai palveluverkon ulkopuolelle putoamiselle. Palveluiden ulkopuolelle jääminen ja mahdollinen syrjäytyminen on kallista.

Jo vuosia on tunnistettu se, että lastensuojelun uudistus on välttämätön. Uudistustyö käynnistyi edellisellä hallituskaudella ja se on merkitty tavoitteeksi myös nykyiseen hallitusohjelmaan. Jälkihuolto on osa lastensuojelua. Jälkihuoltoian alentaminen yksittäisenä toimenpiteenä ei tue lastensuojelun uudistustyön tavoitteita kokonaisuutena.

Perhehoitoliitto ehdottaa, että tarkoituksenmukaista jälkihuoltoikää tarkasteltaisi suunnitelmallisesti osana tulevaa lastensuojelun uudistusta.

Perhehoitoliitto esittää, että kustannussäästöä haettaisiin jälkihuoltoian laskemisen sijaan panostamalla palvelun järjestämisen valtakunnalliseen yhdenvertaisuuteen ja vaikuttavuuteen niin, että jälkihuoltoon oikeutettu nuori tulisi mahdollisuuksien mukaan autetuksi jälkihuollon aikana. Tukemalla jälkihuoltonuoria riittävän pitkäkestoisesti ja erilaisissa elämäntilanteissa mm. perheellistyessä voitaisiin ehkäistä ylisukupolvista lastensuojeluasiakkuutta.

Lehtosaari Anu
Perhehoitoliitto ry